

ข้อมูลพื้นฐานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปากกล้วย ตำบลแม่สอย อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติการตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้าน

ชุมชนบ้านปากกล้วยเป็นชนเผ่าม้งซึ่งอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาสร้างชุมชนในพื้นที่บ้านปากกล้วย ตำบลแม่สอย อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ จากเดิมที่เคยอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยมะนาว ตำบลบ้านหลวง อำเภोजอมทอง เพราะสะดวกในการเดินทางและติดต่อกับหน่วยราชการภายนอก โดยปลูกกะหล่ำปลี เป็นหลัก และเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่มีการใช้สารเคมีในปริมาณที่มาก จึงส่งผลกระทบต่อเกษตรกรและปัจจุบันชุมชนบ้านปากกล้วยประกอบอาชีพทำการเกษตร รวมถึงผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของดินและคุณภาพน้ำในลำน้ำแม่สอย ทำให้เกิดทัศนคติในด้านลบและเกิดการต่อต้านต่อการทำเกษตรกรรมชุมชนบนพื้นที่สูง

ความเป็นมาของโครงการ

ชุมชนบ้านปากกล้วยหมู่ที่ ๑๔ จึงขอรับการสนับสนุนความรู้ด้านการปลูกพืชที่เหมาะสมบนพื้นที่สูงจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยสั้มป้อยที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง จากนั้นทางมูลนิธิโครงการหลวงได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงดำเนินงานพัฒนาการเกษตรเพื่อสนับสนุนให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการเรียนรู้งานของโครงการหลวง โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนในท้องถิ่น ในการดำเนินงานการพัฒนาภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยนำองค์ความรู้จากมูลนิธิโครงการหลวงมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมในพื้นที่ภายใต้ชื่อ “โครงการขยายผลโครงการหลวงปากกล้วย” ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้มีการเปลี่ยนชื่อโครงการขยายผลโครงการหลวงเป็น โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปากกล้วย

พื้นที่ดำเนินงาน สถานที่ตั้งสภาพพื้นที่ ขนาดที่ตั้ง

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปากกล้วยตั้งอยู่ที่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ ๑๔ ตำบลแม่สอย อำเภोजอมทองจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภोजอมทอง ระดับความสูงประมาณ ๑,๓๔๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ที่พิกัด X๔๕๔๘๒๒.๐๐ Y๒๐๒๘๓๘๑.๐๐ บ้านปากกล้วยตั้งอยู่ในลุ่มน้ำแม่ทิม มีพื้นที่ ๕๐,๑๓๐ ไร่ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ้านปากกล้วยตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าจอมทอง และเขตอุทยานแห่งชาติออบหลวง ตั้งเป็นอุทยานเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ ๖๘ ของประเทศ และมีหน่วยพิทักษ์อุทยานตั้ง อยู่ที่หมู่บ้านนี้๑ แห่ง คือ หน่วยพิทักษ์ฯ อล.๑ (บ้านปากกล้วย)

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของบ้านปากกล้วยตั้งอยู่บริเวณสันเขา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาถนนธงชัยต่อเนื่องมาจากดอยอินทนนท์ บริเวณหมู่บ้านมีระดับความสูงประมาณ ๑,๓๔๐ - ๑,๔๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง จากนั้นพื้นที่ลาดเอียงลงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณนี้เป็นแหล่งต้นกำเนิดของน้ำแม่ทิม ซึ่งเป็นลำห้วยสาขาของน้ำแม่ป๋อก แล้วไหลลงไปรวมกันน้ำแม่สอย ซึ่งจะไหลไปรวมกับแม่น้ำปิงอีกครั้งหนึ่ง

กลุ่มบ้านเป้าหมายในการดำเนินงาน

กลุ่มบ้าน	ตำบล	ความสูงของพื้นที่(เมตร)	บริบทของพื้นที่	ครัวเรือน	ประชากรรวม	ชนเผ่า
ปากกล้วย	แม่สอย	๑,๓๔๐	พื้นที่ปลูกฝิ่นเดิม ปลูกกะหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี	๑๐๗	๔๔๘	ม้ง

ข้อมูลระดับการพัฒนา ABCD ของหมู่บ้าน กลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปากกล้วย

พื้นที่โครงการฯ	พื้นที่รับผิดชอบกลุ่มบ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ระดับพัฒนา
ปากกล้วย	บ้านปากกล้วย	๑๔	แม่สอย	จอมทอง	เชียงใหม่	A
	พื้นที่ t&v					
	ไม่มี					

สภาพพื้นที่ ภูมิอากาศ และแหล่งน้ำ

สภาพพื้นที่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของบ้านปากกล้วยตั้งอยู่บริเวณสันเขา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาถนนธงชัยต่อเนื่องมาจากดอยอินทนนท์ บริเวณหมู่บ้านมีระดับความสูงประมาณ ๑,๔๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง จากนั้นพื้นที่ลาดเอียงลงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้

ลักษณะภูมิอากาศ สภาพภูมิอากาศแบ่งออกเป็น ๓ ฤดูกาล คือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-เดือนมกราคม จากสถิติอุตุนิยมวิทยา ณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติออบขาน ปีพ.ศ.๒๕๔๘ มีอุณหภูมิต่ำสุดประมาณ ๖ องศาเซลเซียส ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-เดือนเมษายนอุณหภูมิสูงสุดประมาณ ๓๘ องศาเซลเซียส

แหล่งน้ำที่สำคัญ สำหรับแหล่งน้ำ บ้านปากกล้วยตั้งอยู่บริเวณสันเขา จึงมีระบบน้ำประปาหรือระบบประปาภูเขาที่ต่อมาจากต้นน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค ซึ่งไม่เพียงพอต่อการบริโภคในช่วงฤดูแล้ง

สภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน

สภาพเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๙๕ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ปลูกกะหล่ำปลี และผักกาดขาวปลี ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้าง ค้าขาย เกษตรกรมีปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำ มีพื้นที่ทำกินค่อนข้างจำกัดรวมถึงปัญหาการสะสมของโรค แมลง และการตัดยาของแมลง เนื่องจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและเกษตรกรขาดความรู้ในการทำเกษตรอย่างถูกวิธี ซึ่งทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพและมีหนี้สิน และยังมีการใช้สารกำจัดวัชพืช และปุ๋ยเคมีจำนวนมาก มีการเลี้ยงไก่ และสุกรพันธุ์พื้นเมือง เพื่อบริโภคในครัวเรือน และทำพิธีกรรมต่างๆ

การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปากกล้วยที่ผ่านมาได้พัฒนาและส่งเสริมอาชีพแก่เกษตรกร เพื่อให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพและรายได้มากยิ่งขึ้น โดยพัฒนาการปลูกพืชเดิม คือ กะหล่ำปลีและผักกาดขาวปลี และส่งเสริมการปลูกใหม่ๆ เช่น พืชผักในและนอกโรงเรือน ไม้ผลที่มีความเหมาะสมกับสภาพ

พื้นที่ ได้แก่ อ่งน อวโกาโด และเคบูกูด เบอรี จากข้อมูล จปฐ. ของพัฒนาชุมชนอำเภอจอมทอง ประชาชนมีรายได้เฉลี่ย ๒๒๕,๓๐๐.๙๕ บาท ต่อครัวเรือนต่อปี

แสดงรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน/ปี

กลุ่มบ้าน	ตำบล	รายได้ต่อครัวเรือน / ปี
บ้านปากกล้วย	แม่สอย	๒๒๕,๓๐๐.๙๕
รวม	๑ ตำบล	๒๒๕,๓๐๐.๙๕

สภาพสังคม และชุมชน บ้านปากกล้วย มีประชากรจำนวน ๑๐๗ ครัวเรือน จำนวน ๔๔๘ คน แบ่งเป็นเพศชาย ๒๕๕ คน เพศหญิง ๑๙๓ คน เป็นชนเผ่าม้ง ด้านการศึกษาประชากรมีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี โดยเฉลี่ยจบการศึกษาชั้น ประถมศึกษา ด้านสาธารณสุขประชาชนใช้บริการจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังน้ำหยาด และโรงพยาบาลจอมทอง อำเภอจอมทอง

สภาพสิ่งแวดล้อม พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปากกล้วย มีพื้นที่รวมประมาณ ๕๐,๑๓๐ ไร่ โดยส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติออบหลวง พื้นที่ ๔๐,๖๓๗ ไร่ สภาพพืชพรรณธรรมชาติบริเวณบ้านปากกล้วยเป็นป่าดิบเขา (Hill evergreen forest) พบในบริเวณที่มีระดับความสูงตั้งแต่ ๑,๐๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เป็นป่าที่มีเรือนยอดเปียดกันหนาแน่น มีเศษไม้ ใบไม้ ปกคลุมผิวดินหนา ประกอบด้วย พืชในวงศ์ก่อ (Fagaceae) วงศ์จำปีป่า (Magnoliaceae) วงศ์สารภีป่า (Theaceae) และวงศ์กุหลาบพันปี (Ericaceae) และพื้นที่บริเวณบ้านปากกล้วยถูกจัดให้อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๒ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ประกอบกับสภาพพืชพรรณยังมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง ในพื้นที่จึงมีปัญหาสำคัญคือ การใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก และไฟป่า ทั้งนี้การดำเนินงานที่ผ่านมาโครงการพัฒนาแบบพื้นที่สูงปากกล้วย ได้ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่าชาวบ้าน การปลูกหญ้าแฝก การฟื้นฟูป่าชุมชน การจัดทำฝาย การทำแนวกันไฟ การลดใช้สารเคมี การทำปุ๋ยหมัก และการจัดทำแผนที่ดินรายแปลง และปรับระบบการใช้พื้นที่ให้เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน/หน่วยงาน

โครงสร้างพื้นฐาน

เส้นทางคมนาคม เส้นทางคมนาคมเป็นลาดยาง ๖๙ กิโลเมตร คอนกรีตระยะทาง ๕ กิโลเมตร และเป็นถนนลูกรัง ๑๑ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยส้มป่อย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ระยะทาง ๙ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง ๔๕ นาที

ถนน ด้านการคมนาคมขนส่ง ภายในหมู่บ้าน

เป็นถนนคอนกรีต

สลับลูกรัง และ

ถนนภายนอก

หมู่บ้านยังเป็น

ถนนลูกรัง

ไฟฟ้า หมู่บ้านปากกล้วยมีไฟฟ้าจากส่วนภูมิภาคเข้ามาในหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือน

โทรศัพท์ หมู่บ้านปากกล้วยประชาชนมีโทรศัพท์มือถือใช้กันทุกครัวเรือน

ประชากร ในหมู่บ้านปากกล้วย มีประชากรจำนวน ๑๐๗ ครัวเรือน จำนวน ๔๔๘ คน แบ่งเป็นเพศชาย ๒๕๕ คน เพศหญิง ๑๙๓ คน เป็นชนเผ่าม้ง

การศึกษา ด้านการศึกษาประชากรมีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี โดยเฉลี่ยจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา

การสาธารณสุข ด้านสาธารณสุขประชาชนใช้บริการจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังน้ำหยาด และโรงพยาบาลจอมทอง อำเภอจอมทอง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ตร.กม.)	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
๑. พื้นที่ป่าไม้	๖๘.๙๗	๔๓,๑๐๕.๖๙	๘๕.๙๙
๒. พื้นที่เกษตรกรรม	๑๐.๔๗	๖,๕๔๕.๔๓	๑๓.๐๖
๒.๑ ไร่นา	๔.๐๖	๒,๕๓๗.๕๗	๕.๐๖
๒.๒ พืชสวน	๓.๗๐	๒,๓๑๐.๒๐	๔.๖๑
๒.๒.๑ กล้วยไม้	๓.๖๕	๒,๒๘๐.๐๗	๔.๕๕
๒.๒.๒ มะเขือเทศ	๐.๐๒	๑๕.๒๘	๐.๐๓
๒.๒.๓ หัวไชเท้า	๐.๐๒	๑๒.๕๙	๐.๐๓
๒.๒.๔ พริก	๐.๐๐	๑.๗๐	๐.๐๐
๒.๒.๕ หอมญี่ปุ่น	๐.๐๐	๐.๕๔	๐.๐๐
๒.๓ นาข้าว	๒.๐๐	๑,๒๔๘.๖๒	๒.๔๙
๒.๔ ไม้ผล	๐.๓๘	๒๔๐.๔๘	๐.๔๘

๒.๔.๑ พลั๊	๐.๒๘	๑๗๔.๖๖	๐.๓๕
๒.๔.๒ อาโวกาโด	๐.๐๗	๔๔.๒๐	๐.๐๙
๒.๔.๓ สตรอเบอรี่	๐.๐๒	๑๒.๔๙	๐.๐๒
๒.๔.๔ แก้วมังกร	๐.๐๑	๗.๐๔	๐.๐๑
๒.๔.๕ เสาวรส	๐.๐๐	๒.๑๐	๐.๐๐
๒.๕ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเพาะปลูก	๐.๑๙	๑๑๗.๒๙	๐.๒๓
๒.๕.๑ โรงเรือนเกษตร	๐.๑๙	๑๑๗.๒๙	๐.๒๓
๒.๖ พืชไร่	๐.๑๐	๖๓.๒๘	๐.๑๓
๒.๖.๑ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๐.๑๐	๖๒.๖๓	๐.๑๒
๒.๖.๒ ถั่วลิสง	๐.๐๐	๐.๖๖	๐.๐๐
๒.๗ ไม้ดอก	๐.๐๓	๑๖.๐๕	๐.๐๓
๒.๗.๑ สแตติส	๐.๐๓	๑๖.๐๕	๐.๐๓
๒.๘ พืชเครื่องดื่ม	๐.๐๒	๑๑.๙๕	๐.๐๒
๒.๘.๑ กาแฟ	๐.๐๒	๑๑.๙๕	๐.๐๒
๓. พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๐.๔๗	๒๙๕.๕๔	๐.๕๙
๔. พื้นที่น้ำ	๐.๒๐	๑๒๓.๐๔	๐.๒๕
๕. พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๐.๑๐	๖๐.๓๐	๐.๑๒
ผลรวมทั้งหมด	๘๐.๒๑	๕๐,๑๓๐.๐๐	๑๐๐.๐๐

การถือครองที่ดิน ส่วนมากที่ดินทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เนื่องจากพื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าจอมทองและเขตอุทยานแห่งชาติออบหลวง

แหล่งเงินทุน ประชากรในหมู่บ้านใช้แหล่งสินเชื่อเพื่อการผลิตจาก ธกส. จำนวน ๑๐ ครัวเรือน เงินทุนหมุนเวียนจากส่วนราชการ ๔๐ ครัวเรือน พ่อกำ ๗๐ ครัวเรือน และอื่น ๆ ๒๐ ครัวเรือน

การรวมกลุ่มของเกษตรกร ประชาชนในหมู่บ้านปากกล้วยจะรวมกลุ่มกันหลายกลุ่มอย่างเช่น

๑. กลุ่มแม่บ้าน
๒. กลุ่มเยาวชน
๓. กลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ
๔. กลุ่มทอผ้า
๕. กลุ่มกองทุนข้าวสาร
๖. กลุ่มกองทุนปลูกผัก
๗. กลุ่มกองทุนปลูกไม้ผล
๘. กลุ่มกองทุนผู้เลี้ยงสัตว์
๙. กลุ่มกองทุนผู้ปลูกกาแฟ
๑๐. กลุ่มกองทุนผู้ปลูกไม้ดอก

ผลผลิตทางการเกษตร กระหล่ำปลีและผักกาดขาวปลี และส่งเสริมการปลูกใหม่ๆ เช่น พืชผักในและนอกโรงเรือน ไม้ผลที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ได้แก่ ฝรั่ง อาโวคาโด และเคปกู๊ด เบอร์รี่

แหล่งท่องเที่ยว ชมประเพณีวัฒนธรรมชนเผ่าม้ง และจุดชมวิวเมืองจอมทอง ผาстан

ผู้ปฏิบัติงาน

นายอดิเรก อินตะพองคำ

นายอานนท์ ยอดญาติไทย

นางสาวณฐมน บัวใหญ่

ผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงกลุ่มลุ่มน้ำปิงตอนบนและแม่กลอง

ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงกลุ่มลุ่มน้ำปิงตอนบนและแม่กลอง

หัวหน้าโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ้านปากกล้วย